

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์
ทางความหมาย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of Instructional Model Based on SQ4R Teaching Method
and Semantic Mapping on Enhancing Analytical Reading Ability on Literature
for Grade 7 Students

นิภาพร ฟูใจ^{1*} และ นันทิพย์ องอาจวานิชย์ ²

Nipaphorn Foojai ^{1*} and Namthip Ongardwanich ²

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, nipaphorn.foojai@gmail.com

(Faculty of Education, Naresuan University)

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, juju_day45@hotmail.com

(Faculty of Education, Naresuan University)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย และเปรียบเทียบหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมายกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 10 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวนนักเรียน 42 คน ซึ่งมาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากใช้เวลาทดลอง 9 ชั่วโมง ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.21) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน SQ4R ผังสัมพันธ์ทางความหมาย การอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี

ABSTRACT

The Purposes of this research were to develop instructional model based on the SQ4R with the Semantic Mapping to promote the analytical reading ability on literature for grade 7 students. To compare the analytical reading ability on literature before and after learning through instructional model; the SQ4R with the Semantic Mapping and to compare the ability after learning through instructional model; the SQ4R with the Semantic Mapping with 70% criterion. The samples was grade 7 students, room 10 in academic year 2019, Uttaradit School, Uttaradit Province. The forty two students participated in this instructional model, which comes from simple random sampling using lottery methods. The experiment took 9 hours. The results of the research showed that the result of the development of instructional model based on the SQ4R with the Semantic Mapping to promote the analytical reading ability on literature for grade 7 students, it was the most suitable ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.21). The analytical reading ability on literature through instructional model based on the SQ4R with the Semantic Mapping after learning higher than before learning with statistical significance at the level of .05 and after learning higher than the criteria with statistical significance at the level of .05

KEYWORDS: Instructional Model, SQ4R, Semantic Mapping, The analytical reading ability on literature

**Corresponding author, nipaphorn.foojai@gmail.com โทร. 097 969 7350*

Received: 23 February 2020 / Revised: 3 April 2020 / Accepted: 19 June 2020 / Published online: 28 August 2020

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในข้อที่ 2 คือ “ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปไปสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม” (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 6 - 7) การอ่านจึงมีความสำคัญต่อการสื่อสารและต้องพัฒนาให้ความสามารถเกิดขึ้น โดยเฉพาะการอ่านเชิงวิเคราะห์จากแหล่งความรู้ที่มีคุณค่า คือ วรรณคดี จากผู้วิจัยจัดการเรียนการสอนวรรณคดี รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอุดรดิตถ์ พบว่า นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุผลลัพธ์ และไม่สามารถเชื่อมโยงข้อคิดจากวรรณคดีที่อ่านกับชีวิตประจำวันได้ และจากการสอบถามนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนอุดรดิตถ์ รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่ปรากฏในวรรณคดีนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม และพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์จากวรรณคดีตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การสอนที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี คือ วิธีการสอนแบบ SQ4R และผังสัมพันธ์ทางความหมาย (Semantic Mapping) โดยวิธีการสอนแบบ SQ4R มีกระบวนการอ่าน 6 ขั้นตอน คือ S-Survey การอ่านอย่างคร่าวๆ Q-Question การตั้งคำถามจากประเด็น

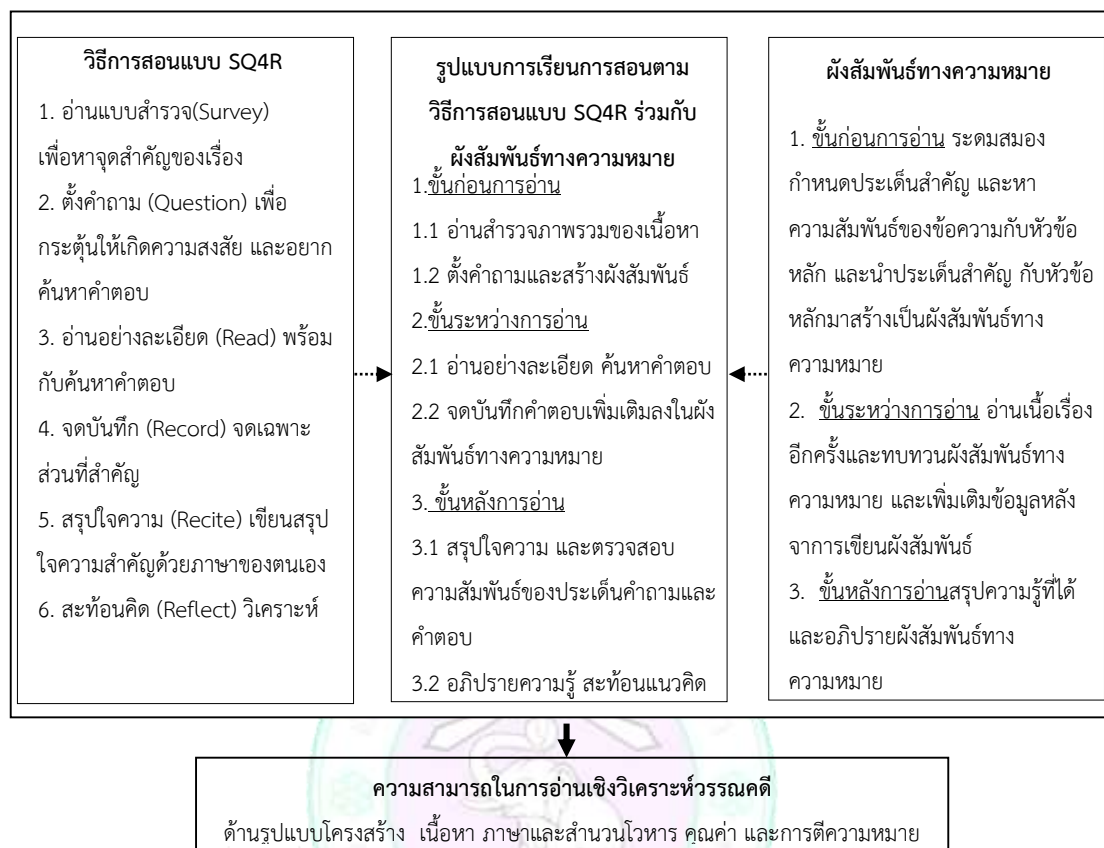
ที่พบ R- Read การอ่านซ้ำเพื่อตอบคำถาม R-Record การจดบันทึกข้อมูล R-Recite การเขียนสรุปใจความสำคัญ R-Reflect การวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นจากสิ่งที่อ่าน ทำให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน ทำให้จับใจความสำคัญ และเชื่อมโยงความรู้เก่าสัมพันธ์กับความรู้ใหม่ รวมถึงส่งเสริมการคิดแบบแยกแยะ วิวิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นด้วยหลักการ และเหตุผล สำหรับผังสัมพันธ์ทางความหมาย (Semantic Mapping) เป็นการนำเสนอความรู้ ความคิดรวบยอดในรูปแบบแผนผังความคิดผ่านกระบวนการอ่าน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนการอ่าน ระหว่างการอ่าน และหลังการอ่าน แสดงถึงการจัดระบบความคิดจากการอ่าน และนำออกมาแสดงเป็นภาพ ซึ่งทำให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำกับความคิด ผู้วิจัยจึงสนใจบูรณาการวิธีการสอนอ่านทั้งสอง และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอน และคิดว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย สามารถพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ผังสัมพันธ์ทางความหมาย
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะ และอธิบายส่วนต่างๆจากสิ่ง ที่อ่านในวรรณคดีไทย ในด้านรูปแบบโครงสร้าง เนื้อหา ภาษาและสำนวนโวหาร คุณค่า และการตีความหมาย

2. รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย หมายถึง สภาพลักษณะการ จัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ประการ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ การวัดและประเมินผล บทบาทครูและนักเรียน และแนวทางการ นำไปใช้ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการอ่านของ SQ4R และผังสัมพันธ์ทางความหมาย การจัดการเรียนรู้ตาม รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นก่อนการอ่าน เป็นขั้นที่นักเรียนอ่านแบบคร่าวๆ พร้อมกับหาประเด็นสำคัญของเรื่อง และนำไปตั้ง คำถามตามองค์ประกอบของการวิเคราะห์วรรณคดีในรูปแบบผังสัมพันธ์ทางความหมาย โดยครูเป็นผู้กำหนดเวลาในการอ่าน กระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจ และสงสัยด้วยการซักถาม และตรวจสอบความถูกต้อง

1.2 ขั้นระหว่างการอ่าน เป็นขั้นที่นักเรียนอ่านละเอียดรอบคอบอีกครั้ง เพื่อหาคำตอบในประเด็นคำถามที่ นักเรียนตั้งไว้ และจดบันทึกคำตอบเพิ่มเติมลงในผังสัมพันธ์ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางความหมาย โดยครูเป็นผู้ส่งเสริมให้ กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ และตรวจสอบให้คำแนะนำแก่นักเรียน

1.3 ขั้นหลังการอ่าน เป็นขั้นที่นักเรียนเขียนสรุปใจความสำคัญจากผังสัมพันธ์ด้วยสำนวนภาษาของตนเอง และนำมาวิเคราะห์ตามกระบวนการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีและแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อเรื่องที่อ่าน และสิ่งที่ได้จากการอ่าน โดยมีครูเป็นผู้ให้ข้อมูลความรู้เพิ่มเติม

สมมติฐานของการวิจัย

1. ได้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบSQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี หลังจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ผังสัมพันธ์ทางความหมาย
3. นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี หลังจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ผังสัมพันธ์ทางความหมาย สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบSQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย
3. เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แก่ครูภาษาไทยในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบSQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบSQ4Rร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย

1. สำรวจและศึกษาปัญหาการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 และสอบถามปัญหาจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562
2. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบ SQ4R ผังสัมพันธ์ทางความหมาย การอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
3. สร้างรูปแบบการเรียนการสอนตามองค์ประกอบรูปแบบการเรียนการสอน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา การวัดและประเมินผล บทบาทครูและนักเรียน และแนวทางการนำไปใช้
4. จัดทำเอกสารรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วยเอกสารรูปแบบการเรียนการสอน และเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน คือ แผนการจัดการเรียนรู้
5. ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน โดยนำร่างรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสม ขอคำแนะนำ และนำไปปรับปรุง
6. นำรูปแบบการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพหาความเหมาะสม พบว่า มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.21) เมื่อกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน

1. การเตรียมการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

ประชากรในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนอุดรดิตถ์ อำเภอมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวนนักเรียนทั้งหมด 360 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 10 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวนนักเรียน 42 คน ซึ่งมาจากการสุ่มอย่างง่ายจากห้องเรียนทั้งหมด 12 ห้อง ด้วยวิธีการจับสลาก

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ห้วงแรกก่อนและหลังเรียน (pre-test and post-test) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นข้อสอบแบบปรนัย 1 ฉบับ แบบตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย

1.1) สํารวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

1.2) ศึกษาหลักสูตร เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย

1.3) กำหนดโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ผังสัมพันธ์ทางความหมาย

1.4) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ผังสัมพันธ์ทางความหมาย เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ห้วงแรก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ทั้งหมด 2 เรื่อง คือ ราชอิธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา และกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน ทั้งหมดจำนวน 2 แผน 9 ชั่วโมง

1.5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสม ขอคำแนะนำ และนำไปปรับปรุง

1.6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพหาความเหมาะสม ซึ่งพบว่ามีระดับความเหมาะสมในภาพรวมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.17) เมื่อกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

2) แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีก่อนและหลังเรียน (pre-test and post-test) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

- 2.1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างข้อสอบแบบปรนัย หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2.2) กำหนดโครงสร้างแบบวัดความสามารถ และจำนวนข้อสอบตามองค์ประกอบของการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับวิเคราะห์ความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการ ตามหลักการเขียนข้อสอบวัดการคิดวิเคราะห์ของสุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ (ม.ป.ป., หน้า 5-11)
- 2.3) สร้างแบบวัดความสามารถแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ
- 2.4) นำแบบวัดความสามารถที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 2.5) นำแบบวัดความสามารถเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.05 ขึ้นไป ซึ่งพบว่า แบบวัดความสามารถ จำนวน 45 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00
- 2.6) ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดความสามารถตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- 2.7) ตรวจให้คะแนนจากการผลการทำแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด หรือไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกให้ 0 คะแนน
- 2.8) นำผลการตอบแบบวัดความสามารถมาวิเคราะห์คุณภาพ จากการหาค่าความยากง่าย(P) ค่าอำนาจจำแนก(r) นำมาคัดเลือกข้อสอบที่ใช้ได้ จึงได้แบบวัดความสามารถ จำนวน 30 ข้อ พบว่ามีค่าความยากง่ายในระดับ 0.21-0.79 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.35-0.50
- 2.9) นำผลการตอบแบบวัดความสามารถ จำนวน 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทั้งหมด โดยใช้สูตรการคำนวณคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR20) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.88
- 2.10) จัดพิมพ์เป็นแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีฉบับสมบูรณ์ จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ในกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 ผู้วิจัยดำเนินการวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน ก่อนเรียน (pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
- 3.2 จัดการเรียนรู้อ่านวรรณคดีไทยตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน หลังเรียน (post-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.5 นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผล

4. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การหาความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย และแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

4.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

4.3 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี หลังการจัดการเรียนรู้ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบกลุ่มเดียว (t-test One Sample)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนอุดรดิตถ์ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวนนักเรียนทั้งหมด 360 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 10 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวนนักเรียน 42 คน ซึ่งมาจากการสุ่มอย่างง่ายจากห้องเรียนทั้งหมด 12 ห้อง ด้วยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ก่อนและหลังเรียน (pre-test and post-test) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นข้อสอบแบบปรนัย 1 ฉบับ แบบตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

ผลการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้รูปแบบการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล บทบาทครูและนักเรียน และแนวทางการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.21) และการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย จำนวน 2 แผน จากวรรณคดีจำนวน 2 เรื่อง คือ เรื่องราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา และกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน รวมชั่วโมงทั้งหมดจำนวน 9 ชั่วโมง พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.17) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
วรรณคดีเรื่อง ราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา	4.78	0.17	มากที่สุด
วรรณคดีเรื่อง กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน	4.73	0.18	มากที่สุด
รวมผลการพิจารณาความเหมาะสม	4.76	0.17	มากที่สุด

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ผังสัมพันธ์ทางความหมาย พบว่า ผลการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าผลการทดสอบก่อนจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบของคะแนนสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	t	Sig(1-tailed)
ก่อนเรียน	42	30	11.29	2.62	12.69	27.341*	.000
หลังเรียน	42	30	23.98	2.37			

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ผังสัมพันธ์ทางความหมาย เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า ผลการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบของคะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	t	Sig(1-tailed)
หลังเรียน	42	30	23.98	2.37	79.93	8.126*	.000

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R และผังสัมพันธ์ทางความหมาย มีหลักกระบวนการอ่านอย่างเป็นระบบและนำมาใช้ร่วมกันได้ ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย 1) หลักการ คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการอ่านของ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย และแสดงความรู้ในรูปแบบแผนผังรวมถึงตรวจสอบและแลกเปลี่ยนความคิด 2) วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) เนื้อหาคือวรรณคดีเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา และกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน 4) กระบวนการเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีตามกระบวนการอ่านของ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย 5) การวัดและประเมินผลเป็นรายบุคคลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน 6) บทบาทครูเป็นผู้เตรียมการ และจัดการเรียนรู้พร้อมกระตุ้นความสนใจ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบ แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ขณะที่นักเรียนเป็นผู้ฝึกปฏิบัติตามกระบวนการอ่านด้วยความตั้งใจ เป็นผู้วิเคราะห์ อภิปราย ตรวจสอบ และสรุปความรู้ และ 7) แนวทางการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ได้โดยต้องศึกษาและสร้างความเข้าใจในรูปแบบการเรียนการสอน คำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างของนักเรียน จากองค์ประกอบข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2547, หน้า 221-222) กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอน สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ และมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ สารเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ และการวัดการประเมิน รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นผู้วิจัยนำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 2 แผน 2 เรื่อง คือ ราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ใช้เวลาจำนวน 5 ชั่วโมง และ เรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน ใช้เวลาจำนวน 4 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมดจำนวน 9 ชั่วโมง และมีผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย เป็นการสอนที่เน้นการอ่านอย่างมีกระบวนการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน เริ่มจากขั้นก่อนอ่าน เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้สำรวจเนื้อหาของวรรณคดีเพื่อนำไปตั้งคำถามในประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์ เมื่อเกิดการตั้งคำถามแล้ว ผู้เรียนนำไปใช้ในขั้นระหว่างอ่าน โดยอ่านอย่างละเอียด ค้นหาคำตอบในประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียนได้เกิดการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ได้แก่ รูปแบบโครงสร้าง เนื้อหา ภาษาสำนวนโวหาร คุณค่า และการตีความหมาย โดยแต่ละประเด็นคำถาม และจดบันทึกในลักษณะของผังสัมพันธ์ทางความหมาย และขั้นสุดท้ายขั้นหลังการอ่าน ผู้เรียนนำสิ่งที่วิเคราะห์ในทุกประเด็นคำถามมาสรุปเป็นความรู้ของวรรณคดีเรื่องที่อ่าน เพื่อนำมาประเมินคุณค่าจากวรรณคดีและนำอภิปรายภายในชั้นเรียน ซึ่งการพัฒนาการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และการนำรูปแบบการเรียนการสอนมาจัดการเรียนรู้กับวรรณคดีทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตามหลักการอ่านเชิงวิเคราะห์ของวรรณคดีได้ด้วยกระบวนการอ่านอย่างเป็นขั้นตอน ดังที่ กานต์ธิดา แก้วงาม (2556, หน้า 46) กล่าวถึงวิธีการสอนแบบ SQ4R ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายของการอ่าน เข้าใจแนวคิดและจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำนองเดียวกับ สินาตรา และคณะ (Sinatra et al., อ้างอิงใน นุชรี สอนสุวิทย์, 2556, หน้า 41) กล่าวถึงผังสัมพันธ์ทางความหมายช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำและความคิด การจัดระบบความคิดจากการอ่าน ซึ่งช่วย ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในการอ่านมากขึ้น ทำนองเดียวกันกับ ทศนีย์ เศรษฐพงษ์ (2559)

ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการอ่านจากต้นแบบและกลวิธีฝังสัมพันธ์ของความหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ในภาพรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ ผุสดีพร จันทาใหม่ (2551) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมฝังความสัมพันธ์ทางความหมายเพื่อพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยปรากฏว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมฝังความสัมพันธ์ทางความหมายสามารถพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ฝังสัมพันธ์ทางความหมาย พบว่า ผลการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าผลก่อนจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีจากการจัดการเรียนรู้อรรถคดีไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คือ ราชอิริยาบถ ตอนสมิงพระรามอาสา และกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน โดยการพัฒนาความสามารถของนักเรียน ผู้วิจัยเริ่มจากขั้นเตรียมความพร้อมของนักเรียนได้ทำความเข้าใจรูปแบบฝังสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆ เพื่อเลือกนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับประเด็นคำถามที่ต้องการวิเคราะห์ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จากนั้นเป็นขั้นสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับฝังสัมพันธ์ทางความหมาย ได้กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ลำดับขั้น ได้แก่ 1) ขั้นก่อนการอ่าน ที่มีการอ่านแบบสำรวจ (Survey) และการตั้งคำถาม (Question) เพื่อนำไปค้นหาคำตอบด้วยการอ่านอย่างละเอียดอีกครั้งตามหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณคดีแต่ละด้าน 2) ขั้นระหว่างการอ่าน ที่มีการอ่านอย่างละเอียด (Read) และจดบันทึก (Record) เมื่อค้นหาคำตอบได้แล้ว นักเรียนนำมาจดบันทึกในใบกิจกรรมที่มีรูปแบบฝังสัมพันธ์ทางความหมายแตกต่างกันตามลักษณะแนวการวิเคราะห์นั้นๆ ตามมุมมองและความคิดที่แตกต่างของผู้เรียน และ 3) ขั้นหลังการอ่าน ที่มีการสรุปใจความ (Recite) และสะท้อนคิด (Reflect) การนำสิ่งที่ค้นพบมาสรุปความให้เป็นความรู้ของตนเองหรือการนำข้อคิดที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันในใบกิจกรรมที่ 5 การนำคุณค่าหรือข้อคิดจากเรื่องที่อ่านไปใช้ในชีวิต และนำมาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนจะช่วยทำให้ได้คำตอบที่เพิ่มมากขึ้น ดังที่ เพลินพิศ สุพัตกุล (2555, หน้า 25 - 26) กล่าวถึงประโยชน์ของวิธีการสอนแบบ SQ4R ว่า การอ่านคร่าวๆ ช่วยทำให้ผู้เรียนอ่านได้รวดเร็ว เห็นภาพรวมของเรื่อง การตั้งคำถาม เข้าใจแนวคิดหลักและสามารถเชื่อมโยงความคิดอื่นที่ได้จากเรื่องที่อ่านได้ ช่วยฝึกทักษะในการคิดไตร่ตรอง และการทบทวน ช่วยให้มีการสรุปและเชื่อมโยงข้อมูลที่อ่านกับความต้องการและความสนใจของตนเอง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบใบกิจกรรมตามรูปแบบฝังสัมพันธ์ทางความหมายเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ในการวิเคราะห์วรรณคดี ประกอบด้วย ใบกิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์วรรณคดีที่อ่านใช้ฝังสัมพันธ์รูปแบบพรรณนา ใบกิจกรรมที่ 2 ฝังสัมพันธ์สรุปเนื้อเรื่องใช้รูปแบบบรรยายลำดับเหตุการณ์ ตามการจำแนกประเภทของสินาตรา และคณะ (Sinatra et al.) ใบกิจกรรมที่ 3 ฝังสัมพันธ์คุณค่า ใช้รูปแบบตารางเมตริกซ์ และใบกิจกรรมที่ 4 ฝังสัมพันธ์ตัวละครใช้รูปแบบโครงสร้างต้นไม้ ตามการจำแนกประเภทของเกรนีย์ (Graney, 1992) โดยเรียงลำดับการทำใบกิจกรรมจากความง่ายไปยาก จึงทำให้นักเรียนอ่านวิเคราะห์สิ่งที่อ่านที่ละเอียด ประเด็น และเขียนอธิบายในรูปแบบฝังสัมพันธ์ทางความหมายเพื่อช่วยในการสร้างความเข้าใจ และมองเห็นภาพได้ชัดเจน สอดคล้องกับ ชนิดา ทินา (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอน SQ4R และเทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ฝังสัมพันธ์ทางความหมายเทียบกับเกณฑ์ พบว่า คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้วิจัยใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ตามวิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ผังสัมพันธ์ทางความหมายที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ เป็นวิธีการสอนที่นำมาช่วยพัฒนาการอ่านอย่างเป็นระบบ ให้ความรู้ที่คงทน มีเป้าหมายในการอ่านตามองค์ประกอบของการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี คือด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านเนื้อหา ด้านสำนวนภาษา ด้านคุณค่า และการตีความหมาย ผู้วิจัยใช้วรรณคดีที่มีลักษณะแตกต่าง เพื่อให้นักเรียนเกิดการวิเคราะห์วรรณคดีไทยได้ครบรูปแบบจำนวน 2 เรื่อง คือ วรรณคดีเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา และวรรณคดีเรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน ซึ่งวรรณคดีเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา มีด้านรูปแบบการนำเสนอเป็นคำประพันธ์ร้อยแก้ว ผ่านตัวละคร ฉาก และบทสนทนา ด้านเนื้อหาใช้ตัวละครดำเนินเรื่องราวเป็นลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่พระเจ้ากรุงจีนตัดสินใจยกทัพไปตีเมืองอังวะ ถึงเหตุการณ์สมิงพระรามหนีกลับเมืองหงสาวดี ด้านการใช้สำนวนโวหารในเรื่องมีการใช้บรรยายโวหาร ใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย และที่สำคัญด้านคุณค่าทั้งด้านความงามทางภาษามีความโดดเด่นการใช้ภาษาเปรียบเทียบกับให้เห็นภาพชัดเจนและศัพท์โบราณ เนื่องจากเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ ทำให้นักเรียนต้องใช้การตีความหมายสำนวนภาษานั้นให้เกิดความเข้าใจ มีค่านิยมเรื่องคุณสมบัตินี้กรบ การรักษาคำพูด การบำเพ็ญความชอบ และความจงรักภักดี ภาพสะท้อนสังคมทางชนบ-ธรรมนิยมประเพณีและความเชื่อ และคุณค่าด้านข้อคิดคุณธรรมผ่านลักษณะนิสัยของตัวละครที่มีคุณสมบัติทั้งด้านดีและเสีย นักเรียนสามารถนำคุณธรรมด้านดีมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น สมิงพระรามเป็นตัวเอกมีคุณสมบัติด้านดี คือ ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี และการใช้ฝีมือและสติปัญญาในการแก้ปัญหา กามะนิทหารเอกของกรุงจีนเก่งในการรบ แต่พ่ายแพ้ต่อผู้ที่ใช้ทั้งความสามารถและสติปัญญา พระเจ้ากรุงจีนยึดมั่นในความซื่อสัตย์เป็นใหญ่ ขณะที่พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องเป็นผู้รักชาติ แต่ขาดสติเพราะอารมณ์โกรธทำให้พลั้งพลาดเสียสัจจะวาจา วรรณคดีเรื่องนี้จึงมีแนวคิดที่สำคัญ คือ ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี และการใช้ฝีมือและสติปัญญาในการแก้ปัญหา เป็นแนวคิดที่นักเรียนได้รับและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ สำหรับวรรณคดีที่มีเนื้อหาและลักษณะคำประพันธ์แตกต่างจากเรื่องราชาธิราช คือ วรรณคดีเรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน ด้านรูปแบบโครงสร้างมีนำเสนอด้วยคำประพันธ์ร้อยกรองประเภทกาพย์ห่อโคลง ด้านเนื้อหา มีลักษณะนิราศโดยบรรยายลักษณะอาหารที่ปัจจุบันหากินได้ยากและนำมาเปรียบเทียบกับความรู้สึกของกวีที่ได้จากนางอันเป็นที่รัก ด้านภาษาและสำนวนมุ่งเน้นความงามด้านภาษามากกว่าด้านอื่น ใช้สำนวนเปรียบเทียบ ด้านคุณค่าความงามทางภาษามีการใช้โวหารภาพพจน์หลากหลายการเล่นคำ เล่นเสียง จึงทำให้มีสำนวนภาษาที่ไพเราะ งดงาม และสะท้อนอารมณ์ ซึ่งนักเรียนต้องใช้การตีความหมายหมายจากบทประพันธ์ คุณค่าทางภาพสะท้อนสังคมเรื่องการติดต่อกับต่างชาติ และอาหารที่นิยมรับประทานในสมัยรัชกาลที่ 2 ทำให้นักเรียนได้คุณค่าด้านเนื้อหา คือ รู้จักอาหารคาวหวาน ส่วนประกอบและการจัดวางอาหาร ข้อคิดที่ได้จึงแสดงให้เห็นถึงการปรุงอาหารให้อร่อยและสวยงามต้องอาศัยความประณีตและความตั้งใจ ทั้งนี้ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีทั้งสองเรื่องเกิดจากกระบวนการอ่านที่เป็นระบบด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับ ผังสัมพันธ์ทางความหมายที่มีกระบวนการอ่านอย่างเป็นระบบ จึงทำให้นักเรียนมีพัฒนาการความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีมากขึ้น และทำให้ผลการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้น และสูงกว่าเกณฑ์ สอดคล้องกับแนวคิดของศิวกันต์ ปทุมสูติ (2553, หน้า 91 - 92) กล่าวถึงกลวิธีการอ่านเชิงวิเคราะห์ว่า การฝึกคิดวิเคราะห์สามารถอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ทางภาษาหรือทางวัฒนธรรมสังคมเป็นแนวทางแก่การคิดได้ เช่นเดียวกับ จินตนา มั่นคง (2560) ได้ศึกษาเรื่องพัฒนาการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.62 ผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนต้องสร้างความเข้าใจแก่นักเรียนทั้งชั้นตอนการอ่านของรูปแบบการเรียนการสอน รูปแบบผังสัมพันธ์ทางความหมายที่นำไปใช้ และองค์ประกอบในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี เพื่อให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูผู้สอนต้องมีเข้าใจรูปแบบการเรียนการสอน และเนื้อหาของวรรณคดีที่ใช้ เพื่อให้การส่งเสริมความสามารถของนักเรียนได้อย่างแท้จริง

3. การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย ต้องให้ความสำคัญกับนักเรียนเนื่องจากนักเรียนแต่ละคนตามความสามารถแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมไทย โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับผังสัมพันธ์ทางความหมาย

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนที่บูรณาการกับสื่อออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.กฤตยาภาณุจัน โดฬพิทักษ์ ผศ.ดร.น้ำทิพย์ งามอาภาณชัย และดร.ทรงภพ ขุนมธุรส ที่ได้มอบความรู้และให้คำปรึกษาในด้านวิจัย ขอขอบคุณคณะกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนอุดรดิตถ์ที่ให้คำปรึกษาด้านการสอนภาษาไทย ขอขอบคุณผู้มีพระคุณทุกท่าน รุ่นพี่ และเพื่อนร่วมรุ่นสาขาวิชาภาษาไทยที่ช่วยให้คำปรึกษาและให้กำลังใจงานวิจัยสำเร็จลุล่วง และขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มอบพื้นที่ให้เผยแพร่บทความวิจัยนี้ออกสู่สาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กานต์ธิดา แก้วกาม. (2556). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ SQ4R กับวิธีสอนแบบปกติ* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินตนา มั่นคง. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* (การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). ภาควิชาการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชนิดา ทินา. (2560). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอน SQ4R และเทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการอ่านจากต้นแบบและกลวิธีผังสัมพันธ์ของ ความหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิศนา ขัมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- นุชรีย์ สอนสุวิทย์. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ผังสัมพันธ์ทางความหมาย เรื่อง *Weather* สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต). ภาควิชาการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ผุสดีพร จันตาใหม่. (2551). การใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ทางความหมายเพื่อพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ภาควิชาหลักสูตร การสอน และการเรียนรู้ สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพลิตพิศ สุพัตกุล. (2555). การพัฒนาการอ่านเชิงวิพากษ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรม เอส คิว โฟร์ อาร์ (SQ4R) (การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2553). *คู่มือการอ่านคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: นวสานการพิมพ์.
- สมเกียรติ คูทวีกุล (ผู้บรรยาย). (10 มีนาคม 2562). *พลวัตของศิลปะภาษา*. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2543). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุทธีวรรณ พิรศักดิ์โสภณ. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการบรรยายการเขียนข้อสอบวัด “การคิดวิเคราะห์”*. เข้าถึงจาก <http://www.mathayom9.go.th/nitad/analyze/analytic.pdf>.

